

Protokol nahrávky*

Pamětník: Jiří Smutný

Natočeno: 22. a 29. února 1916 v Praze-Radotíně

Natočil a zpracoval: Vilém Faltýnek

* Protokol nepředkládá ověřená fakta. Reprodukují informace v té podobě, jak je uvádí narátor, a to včetně jeho hodnocení. Případné vnější faktické korekce nebo zpřesnění jsou odlišeny hranatými závorkami.

1. NAHRÁVKA	
00:00:00	Představení narátora, stručný životopis. Přelomová inscenace Kouzelné flétny režiséra Bohuše Hrdličky, jeho umělecký přístup. Vzpomínky na období normalizace. Úvaha o vztahu minulosti k dnešku.
00:23:03	Otec Emanuel narozen 1893 v Praze, bojoval v 1. světové válce v Albánii, na dovolenku dezertoval. Po vzniku Československé republiky vstoupil do armády. Pracoval jako civilní zaměstnanec na Policejním ředitelství. Rodové kořeny, dědečkova pokrývačská firma, Karlín. Pamětník od roku 1935 vyrůstal na Národní třídě, kde otec získal služební byt. Otcovi sourozenci. Bratr padl v první světové válce, teta se provdala za malíře Čenka Kvíčalu, autora portrétu Českého kvarteta. Kvíčalova korespondence s Václavem Talichem.
00:34:06	Maminka Františka, rozená Palasová, pochází z Chýnova u Humpolce, její otec měl pronajatý mlýn. Sestra pracovala v nemocnici na Bulovce, maminka za ní odjela do Prahy, po krátké době se seznámila s otcem. Sňatek cca 1926-27. Žili v Karlíně, na Florenci, kdysi Havlíčkova ulice [<i>dnes Za Poříčskou bránou</i>], zde pamětník vyrůstal po narození. Pak se stěhovali na Národní třídu, tady do roku 1948, kdy otec musel odejít. Těsně před válkou získal parcelu v Radotíně, na níž postavil dům. Po válce v domě bydleli rodiče a část rodiny, pamětník sám žil se svou rodinou v Podolí v Praze („divadelní domy“) - od roku 1959. Později šli do radotínského domu, stěhovali se 20. 8. 1968. Vzpomínka na ráno 21. 8. 1968.
00:46:30	Dětství. Vzpomínka na pohřeb T. G. Masaryka. Vzpomínka na příjezd okupačního německého vojska na Národní třídě. Bydleli na rohu Krocínovy ulice, uvnitř objektu součástí věž z původního opevnění Starého města pražského. V květnu 1945 bylo ve dvoře jedno z center Pražského povstání. Poslech zahraničního rozhlasu. Atmosféra strachu. Otec pracoval v hospodářské správě Policejního ředitelství, „uniformu by na sebe neoblékl“, byl antimilitarista. Nebyl členem KSČ, po nástupu komunistů musel odejít. Školní docházka do obecné školy na Havelském trhu, vzpomínky na učitele. V roce 1942 začal chodit do reálného gymnázia v Křemencové ulici. Se spolužáky bojkotovali výuku němčiny. Profesor Zelinka, zvaný Zeus, jeho literární semináře.
1:06:42	Otec měl zájem, aby se syn vzdělával v hudbě. Učitelka hry na klavír Eliška Matysová-Svěčená, vdova po herci Vojtovi Matysovi. Zнала se s Ladislavem Vycpálkem, zakladatelem hudebního oddělení Univerzitní knihovny. Pamětník maturoval na Gymnáziu Sladkovského na Žižkově a úspěšně složil přijímací zkoušky na HAMU. Nesmělé pokusy o komponování, konzultoval je s Vycpálkem. Chodil na II. galerii, sledoval hudbu v notách. Přijímací zkoušky na HAMU: hra na piano, ukázka suverenity a mladistvé „drzosti“. Během studií docházel i na přednášky hudební vědy FF UK: semináře Mirka Očadlíka v Divadle hudby, slyšeli tam soudobé zahraniční skladatele. Charakteristika Divadla hudby.
01:31:51	Atmosféra na HAMU v první polovině 50. let. Byla to tehdy malá škola v prostorách Rudolfiny, všechny obory se vešly do několika učeben. V jednom ročníku bylo

	<p>celkem asi 25 studentů. Marek Kopelent, Jindřich Jindrák, Josef Suk...žák Marie Hlouňové. Václav Snítal, Josef Chuchro, Jaroslav Brož, Robert Bezděk... Nastupoval s hlavním zájmem o dirigování. Dirigentské vzory: Rafael Kubelík, Václav Talich, Rudolf Vašata. Osobní setkání s Talichem [zřejmě soukromé semináře v Berouně]. Zdroj prvního zájmu o hudbu – „pubertální exhibicionismus“. - Politická situace 50. let, otec vyhozen od policie, našel dělnické zaměstnání v Radotíně. Vše záleželo na konexích. Ivan Řezáč mu dopomohl k místu v orchestru Disku. Dirigoval scénickou hudbu. S Milošem Nedbalem jako režisérem dělal Romea a Julii. Jiráskova Kolébka. Kolektivní hudba k Strakonickému dudákovi.</p>
01:49:23	<p>Krátce u amatérské opery v Litvínově. Vedlejší působení v rozhlase, v oddělení zahraničního vysílání. K výročí Národního divadla zajistil ve vysílání účast Ferdinanda Pujmana. Jeho květnatá řeč vzbudila nevoli jazykových redakcí. Veselé historiky s Ferdinandem Pujmanem.</p>
02:05:08	<p>Jak do studií pronikala společenská situace. Do studia se příliš nepřenášela, cítili to spíš na vojenské katedře. Za děkana Sychry atmosféra přituhla. Levicový spolužák Bohouš Fojtík, nebyly s ním konflikty, nebyl agresivní. Tlak byl tehdy spíš na pedagogy. Vládly naivní ideologické pitomosti, nesmysly, které nakonec de facto nikomu neublížily.</p>
02:24:10	<p>První seznámení s rozhlasem – během studií jako externista v zahraničním vysílání, dělal výběr hudby do vysílání. V letech 1950-51. Zprostředkoval Ivan Řezáč. Spolupracoval s Františkem Kovaříčkem. Druhý kontakt s rozhlasem na přelomu let 1985-86 [později vyplyne, že to muselo být výrazně dříve]. Redaktor Jaromír Stránský ho seznámil s Josefem Melčem, věnoval se klavírní improvizaci pro pořady poezie. S Melčem se sblížili, přátelský vztah. Nahrávka Paurovy opery Žvanivý slimejš z roku 1958, JS uvedl předtím i světovou premiéru této opery. Později na deskách i v Národním divadle.</p>
02:31:48	<p>Rozhlasová opera Noční rozhovor podle rozhlasové hry F. Dürrenmatta. Četl scénář v časopise Divadlo, spontánní nápad zhudebnit ji. Jak získal souhlas od autora. Natočeno v roce 1966. Od roku 1968 se Dürrenmatt v Československu nesměl. Noční rozhovor je reakce na události roku 1948 v Československu. Smutného Noční rozhovor se uváděl na festivalu české opery ve Stuttgartu. Vysílání opery ve švýcarském rozhlase i s Dürrenmattovým autorským čtením textu. - JS zhudebnil také Dürrenmatovu hru Dvojník. Opera měla být natočena v lednu 1969 v Československé televizi, měl režirovat Jiří Bělka, ale těsně před zahájením natáčení přípravu zastavili. - Oslovila ho také Vercorsova novela Klementina, vykořespondoval s autorem souhlas k opernímu zpracování. Poslal operu do rozhlasové soutěže, získal první cenu. Na Barrandově ji chtěli zfilmovat, ale nešlo to. Rozhlas ji uvedl jednou, pak dlouhá léta ne.</p>
2. NAHRÁVKA	
02:45:10	<p>Co mu studium HAMU dalo do dalšího profesního života? Setkání s osobnostmi. Učitel Alois Klíma, Václav Smetáček, který mu umožnil absolutorium Sukovou Pragou. Metod Doležil. Bořkovec, Řídký, Karel Janeček a jeho skvělé učebnice... Jiří Reinberger. Marie Hlouňová. Důvěrná atmosféra díky malému počtu studentů. Díky tomu, že sídlili v Rudolfinu, mohli chodit na zkoušky. Učil je i sbormistr Jan Kühn, bral je na zkoušky, aby pomáhali jako korepetitoři. Později se atmosféra změnila, zejména po přestěhování školy do jiné budovy. Absolvoval v roce 1955. Ideologie tam byla stále přítomná, ale nedocházelo ke konfliktům, nevnikala do soukromí. Poznámala možnosti. Existovali „zakázaní“ autoři, třeba Stravinský, Janáček ani tak ne. Padesátá léta byla brutální, ale k myšlenkové deformaci docházelo více v</p>

	letech normalizace.
03:05:52	Radim Drejsl a Armádní umělecký soubor. - Absolvoval dirigováním Sukovy symfonické básně Praga a zároveň dostal za úkol dirigování Foerstrovy opery Eva. Raději by Její pastorkyni, Foerster mu neimponoval. - Představa o dalším uplatnění: v době studia nesměli přijmout zaměstnání, čekal na umístěnku, ta ale nepřicházela. Rozhodl se řešit situaci na ministerstvu, ale nebyl příliš taktický, vyvolal nevoli. Zachránil ho profesor Brock, nabídl mu místo korepetitora na HAMU. Působil zde několik let. Krátce nato se dostal jako korepetitor i do pražského Národního divadla. Asistoval dirigentovi Krombholcovi na Kouzelné flétně, pozdější vývoj nehodnotí kladně, hlavně kvůli střídání vedoucích osobností. Po odchodu z ND pracoval v [Československém státním] souboru písní a tanců. Po dvou letech odešel do Lidové školy umění ve Voršilské ulici v Praze. Její ředitel Vladislav Dlask tu za komunismu poskytl řadě lidí azyl [dataci 1978-79 později opraví]. Později se škola transformovala na gymnázium, které bylo zamýšleno jako hudební gymnázium.
03:22:34	Vzpomínka na Ladislava Vycpálka, který pamětníkovi v mládí zprostředkoval setkání s Václavem Talichem, který radil: „vzdělání tvůrci velmi pomůže, bez vzdělání není možné dělat umění.“ Setkání s myšlenkovým světem matematiky v posledním ročníku gymnázia. Dnes je na penzi, už jen vypomáhá, ale do věcí nezasahuje, nepovažoval by to za správné.
03:29:38	(<i>Sekvence pro videozáznam.</i>) Nástup do Národního divadla, první pracovní den. Dirigent a šéf opery Jaroslav Vogel. Setkání s pěveckými osobnostmi tehdejší doby: Marií Tauberovou, Jaroslavem Veverkou, Karlem Kalašem. Zabydlel se v divadle. Postupem doby přišli noví šéfové, vztahy v souboru se pokazily. Na konci 70. let dostal pozvání na premiéru své operní jednoaktovky do Gelsenkirchenu v Německu, ale nedostal povolení. To se opakovalo. Šel se zeptat na ministerstvo vnitra, zjistil, že špatný posudek dostal od vedení Národního divadla. Došlo k nespecifikovanému konfliktu. Pracovně byl sesazen a nakonec se rozhodl odejít (rok 1975). Nastoupil do ND v sezóně 1959-60, 1978-79 odešel. (<i>Konec videosekvence.</i>) Změny k horšímu se kryjí s obdobím normalizace. Do vedení se dostali lidé, kteří neměli umělecké renomé (s výjimkou Jiřího Pauera). Vyhočené vztahy byly hlavně s Přemyslem Kočím. Ten měl vyhočené vztahy s mnoha lidmi, mnohé vypudil, Rosena, Pipka, Randovou... Historka o Karlu Högerovi, který měl taky napjaté vztahy s Kočím.
03:45:31	Kořeny špatných vztahů pamětníka s šéfem ND Kočím: V Praze díky Eduardu Hakenovi působil italský pěvec Apollo Granforte, jehož Kočí neměl v oblibě. Pamětník působil dva roky u Granforteho jako klavírista, tím se taky dostal do neobliby. Opakované střety s Kočím. Proč, o tom JS nechce mluvit. Vzpomínka na Grandforteho: tehdy mu bylo 70 let, přinášel do Prahy zahraniční pěveckou zkušenost. - Možnost emigrace. JS měl dvě nabídky. Odmítl je, nechtěl zůstat doživotním uprchlíkem.
03:56:48	Jak prožíval srpen a okupaci v roce 1968. Do té doby žil s rodinou v Praze, objevila se nutnost přestěhovat se do radotínského domu k rodičům. 18. 8. 1968 se stěhovali. Na kolejích před domem stály vagóny se sovětskými vojáky. Věřilo se v brzký konec okupace. V roce 1969 [později opraví na 1967] rodinná dovolená v italském San Remu, kde mu nakladatel Carlo Beltramo vydal operní jednoaktovku. Jak se seznámili, přes dílo Domenica Cimarosy začátkem 60. let. Zájezd s orchestrem Pražské konservatoře do La Scaly (díky Ladislavu Vachulkovi) – osobní setkání s Beltramem, pozval rodinu na dovolenou. Setkání s Granfortem 1961-1963. V roce 1969 poslední dovolená v zahraničí, průjezd Linzem: nabídka emigrace od šéfa opery v Linzi. Odmítl ji.

04:15:54	Pro divadlo nikdy vlastní kompozici nenapsal. Klementinu doporučil k uvedení dramaturg Iša Krejčí, ale nerealizovalo se to. Vzpomínka na Krejčího, vynikající umělec světového formátu. Velmi rád dirigoval. Byl to zbožný člověk a před představením si někdy chodil pro uklidnění do kostela. Pobyt v divadle přinášel zajímavá setkání s lidmi.
04:24:52	Vztahy mezi činohrou a operou v Národním divadle. Vzájemný respekt, jen balet byl trochu stranou. Propletení bylo i v osobních vztazích, např. pěvec Haken byl ženatý s herečkou Glázrovou. V divadle se mísilo několik generací, generace Talichova s pozdějšími. Později se vztahy rozeštvávaly uměle. V Krombholcově nastudování trilogie Hippodamie došlo i k propojení souborů. Byl vynikající repertoár: na obou scénách ND bylo na repertoáru asi 50 operních titulů, všechna podstatná díla českých skladatelů. Možnost setkání s vynikajícími osobnostmi, z nejstarších například Theodor Schütz, tehdy měl práci v divadle už jen jako formu sociální výpomoci ze strany divadla, byl hlasovým poradcem.
04:38:56	Členství v svazu skladatelů. Byla o především ideová organizace, po vysoké škole to nešlo hned. Po premiéře své opery Očarované hrušně v Ústí n L. v roce 1959 se stal kandidátem. Podle Boccaciova námětu mu napsal libreto Ivo Havlů. Na doplnění programu zařadili Milhaudova Vola na střeše. V roce 1970 se umělecké svazy rozpustily. Vznikly nové opět na ideovém základě. Členem původního svazu byl od roku 1963 nebo 1964, nevadilo, že není členem KSČ. Svaz členům umožňoval provedení na svazových koncertech („Týden nové tvorby“). Svazy byly financované ze svých fondů, kam autoři přispívali povinně ze svých příjmů. Podpora a stipendia se určovaly podle ideologického klíče. Ředitelem Českého hudebního fondu byl Karel Šrom, který „uměl ideologii usměrnit“. Subjektivní kritéria se nakonec stala důvodem zrušení fondů po roce 1989. Svaz mohl ovlivňovat i vydávání notové literatury ve svém vydavatelství. V 70. letech režisér Melč režíroval hru v Olomouci a řešilo se, zda smí JS napsat hudbu – protože nebyl členem svazu skladatelů, nesměl. Do této organizace byl přijat až v druhé polovině 80. let. Nešlo o oficiální zakazy, instituce se bály autorů, kteří neměli podporu.
04:57:29	Sňatek v lednu 1959. Církevní obřad v chrámu Matky Boží před Týnem. Manželka katolička, sám má rezervovaný vztah k církvi. Oddával je páter [Jiří] Reinsberg, pamětníkův známý z gymnázia v Křemencové ulici. Sám je pokřtěn, ale později z církve vystoupil. Žena je ekonomka, pracovala v Pragokonzertu. Jako ekonomka později pracovala v [Československém státním] souboru písní a tanců (ČSSPT). Jak získal JS místo v tomto tělese, vystřídal Zdeňka Lukáše. Odchod z Národního divadla řešil s Františkem Vajnarem, o den později pracoval v ČSSPT. - Výjezdy do zahraničí, míval příležitost jezdit s kolegy například do NDR. Tam se taky setkal s tím, že před některými lidmi není radno mluvit otevřeně.
05:12:21	Dcera Jana se narodila v roce 1964. Měla výborné výsledky na gymnáziu a skvělé doporučení, ačkoliv nebyla v SSM. Na FF UK ji nepřijali. Přes známé zajistil, že ji na odvolání nakonec vzali. Vystudovala jazyky. Potíže se opakovaly i později. Vnímá to jako důsledek svých vlastních kádrových potíží. Po revoluci se dcera věnovala tlumočení v Bruselu.
05:25:50	KONEC